

מלגות ופרסים

7

7 < מלגות ופרסים

השנה, ביוזמתה של נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' נילי כהן ובשיתוף עם הקרן ע"ש אליכס דה רוטשילד לאומנויות ומלגות לסטודנטים, הושקה תוכנית מלגות חדשה ויוקרתית לתלמידי מחקר לתואר דוקטור במדעי הרוח והחברה. נוסף על המלגות והפרסים המפורטים בפרק זה המשיכה האקדמיה גם בשנת תשפ"ד להעניק מלגות במסגרת תוכניות החירום שהקימה כדי לתת מענה לצרכים דחופים, כגון מלגות הסיוע לחוקרים שנמלטו מאוקראינה ומרוסיה ב־2022 ומלגות החירום לבתרי־דוקטורנטים ישראלים בעקבות מגפת הקורונה ב־2020–2023. השנה לא ניתנו מלגות תמיכה חדשות מאת קרן בת־שבע דה רוטשילד ומאת הקרן לקידום מדעי הרוח והחברה. עם זאת המשיכה האקדמיה לקיים את התחייבויותיה לתמיכה בפעילויות שאושרו בעבר בתוכניות אלו, ומומשו השנה.

7.1 < תוכנית מלגות ע"ש אליכס דה רוטשילד במדעי הרוח והחברה

בנובמבר 2023 הוקמה תוכנית מלגות יוקרתית [לתלמידי מחקר לתואר דוקטור במדעי הרוח והחברה](#) ביוזמה משותפת של הקרן ע"ש אליכס דה רוטשילד לאומנויות ומלגות לסטודנטים ושל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. התוכנית נוסדה בעקבות דוחות האקדמיה אשר הצביעו על מחסור בתמיכה בתלמידי מחקר מצטיינים במדעי הרוח והחברה. מטרת התוכנית הן לחזק את החוקרים הצעירים ולעודד חוקרים מצטיינים נוספים לפנות למחקר בתחומים אלו. הכרה רשמית במציונות של דור העתיד במדעי הרוח והחברה תפתח לפני החוקרים אפשרויות להמשיך בעבודתם המחקרית בארץ ובעולם ותסייע להם להגיע לחזית המחקר.

המלגות מיועדות לסטודנטים מצטיינים תושבי ישראל הלומדים לתואר דוקטור במדעי הרוח והחברה. הן מוענקות על בסיס הצטיינות אישית בלימודים לתלמידים אשר עבודת המחקר שלהם מתקדמת כראוי לציון. מדי שנה מוענקות שתי מלגות בסכום של 15,000 דולר. את הזוכים במלגות בוחרת ועדת שיפוט בראשות נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' נילי כהן (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 12 "ועדות האקדמיה"). המלגאים משתתפים באירוע שנתי ובפעילויות משותפות כדי ליצור קהילת חוקרים במדעי הרוח והחברה שתעמוד בחוד החנית של המחקר בישראל ובעולם.

אלה המלגאים לשנת תשפ"ד:

שמואל גלובר
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

אופק אדרייפאר
אוניברסיטת חיפה

7.2 < תוכנית מלגות אדמס

תוכנית מלגות אדמס היא מפעל משותף לאקדמיה ולמרסל אדמס ז"ל מקנדה מאז שנת 2005. המלגות מיועדות לתלמידי מחקר מצטיינים במדעי הטבע, במדעי החיים, במתמטיקה, במדעי המחשב, במדעי הנתונים ובהנדסה.

עד כה זכו במלגות 163 חוקרים ישראלים צעירים – 116 גברים ו-47 נשים. המלגות מוענקות מדי שנה, למן השנה השנייה ללימודים לתואר דוקטור ולתקופה של שלוש עד ארבע שנים אקדמיות רצופות. את המועמדים למלגה מציעים המוסדות האקדמיים, והמלגאים זכאים לפטור מלא משכר הלימוד.

סכום המלגה הוא 100,000 ש"ח לשנה, ונוסף על זה כל מלגאי זכאי ל-3,000 דולר לשנה לצורך השתתפות פעילה בכינוסים מדעיים ובסדנאות לימודים בחו"ל או לצורך שיתוף פעולה מדעי או נסיעה לראיונות למשרת בתר-דוקטורט בחו"ל. חבר האקדמיה פרופ' משה אורן עומד בראש ועדת ההיגוי והשיפוט של תוכנית המלגות (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 12 "ועדות האקדמיה").

למלגאים הישגים מרשימים – רבים מהם מתקבלים להשתלמויות בתר-דוקטורט במוסדות הנבחרים בחו"ל, הם מבוקשים כחברי סגל צעירים באוניברסיטאות בארץ ובעולם, ומחקריהם מתפרסמים בכתבי עת יוקרתיים.

במאי 2023, במסגרת פעילויות גיבוש מלגאי אדמס לקהילה מדעית צעירה, נערך סיור לימודי באשקלון בהשתתפות המלגאים ופרופ' אורן. במהלך הסיור ביקרו המלגאים בפארק הלאומי באשקלון ובפארק הלאומי לכיש. מטרתן של פעילויות הגיבוש היא לקדם שיתופי פעולה מדעיים בין-תחומיים בין המלגאים בעתיד.

בחודשים יולי ואוגוסט 2023 השתתפו המלגאים בכמה סדנאות לתקשורת המדע כחלק מהכשרתם להשתתפותם הפעילה בכינוסים מדעיים בין-לאומיים. בסדנה הוקנו למלגאים כלים שיסייעו להם להעביר ולהציג באנגלית ובאפקטיביות את עבודתם המדעית בכינוסים מקצועיים וגם לפני הקהל הרחב.

בחודש מרס התקיים **כינוס אדמס השנתי**, ובו הציגו המלגאים מהמחזור האחרון את עצמם ואת מחקריהם. בכינוס שמעו המלגאים דברי פתיחה מאת נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל וכן הרצאה מיוחדת מפי פרופ' גיל טרוי, היסטוריון מאוניברסיטת מק-גיל שבקנדה, שדיבר על שמירת הזהות הישראלית בקמפוסים בחו"ל על רקע טבח ה-7 באוקטובר, כהכנה לקראת צאתם של המלגאים לבת-דוקטורט בחו"ל. מרצה אורחת נוספת הייתה בוגרת האקדמיה הצעירה הישראלית פרופ' אסיה רולס מהטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, אשר הרצתה על "גישה פיזיולוגית לשאלת הגוף והנפש".

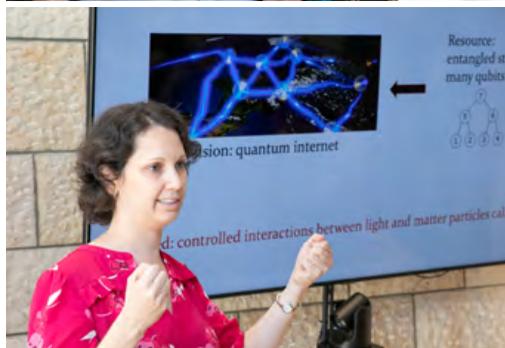
למעלה, מימין: פרופ' גיל טרוי, פרופ' אסיה רולס; המלגאים בסיור בתערוכת "בית ועד לחכמים": 60 שנות מדע ודעת" למטה: מחזור 2023-2024 של מלגאי אדמס בכינוס

7.3 < תוכנית מלגות רות ארנון

הכשרת בתר־דוקטורט בחו"ל לבוגרות תוכנית מלגות אדמס

פרופ' רות ארנון, נשיאת האקדמיה לשעבר ויו"ר הוועדה לקידום וייצוג נשים במוסדות להשכלה גבוהה לשעבר, הקימה בשנת 2016 [קרן תמיכה](#) שמטרתה לעודד חוקרות מצטיינות, בוגרות תוכנית מלגות אדמס, לצאת להשתלמות בתר־דוקטורט בחו"ל. בכל שנה תוכלנה בוגרות התוכנית לזכות במלגה בסך 20,000 דולר. למן שנת 2022 מתקצבת האקדמיה את תוכנית המלגות. את הזכות בוחרת ועדת מלגות אדמס לפי הצטיינות במחקר.

בחודש יוני 2023 נערך באקדמיה טקס הענקת המלגות לזכות לשנת תשפ"ד: ד"ר גלי נוטי, שיצאה לבתר־דוקטורט בתחום מדעי המחשב אצל פרופ' יילינג צ'ן באוניברסיטת הרווארד, וד"ר אסיל שומר, שיצאה לבתר־דוקטורט בתחום של ביולוגיה חישובית אצל פרופ' סטניסלס ליבלר באוניברסיטת פרינסטון. את המלגות העניקה להם באופן אישי פרופ' ארנון, ואת ההרצאה המרכזית באירוע נשאה מלגאית רות ארנון משנת 2016, ד"ר רבקה בקנשטיין מהאוניברסיטה העברית בירושלים. בטקס השתתפו גם חברי מועצת האקדמיה ויו"ר ועדת ההיגוי של המלגות, חבר האקדמיה פרופ' משה אורן.

למעלה, מימין: נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל, המלגאית ד"ר גלי נוטי, נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' רות ארנון, יו"ר ועדת ההיגוי של מלגות רות ארנון וחבר האקדמיה פרופ' משה אורן. למטה, מימין: פרופ' רות ארנון והמלגאית ד"ר אסיל שומר. משמאל: מלגאית רות ארנון משנת 2016, ד"ר רבקה בקנשטיין

7.4 < תוכנית מלגות ההצטיינות של המועצה להשכלה גבוהה והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים לחוקרי בתר־דוקטורט מחו"ל

בשנת 2018 ייסדה האקדמיה תוכנית מלגות יוקרתית להבאת [בתר־דוקטורנטים מצטיינים מרחבי העולם](#) לישראל. בזכות שותפות עם המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) הורחבה התוכנית בשנת 2021 להכללת חוקרים ממדעי הרוח והחברה. מטרת התוכנית הן למשוך חוקרים צעירים מצטיינים מרחבי העולם לישראל, כדי שישתלבו במעבדות המחקר שבה, לחזק את המעבדות המובילות בישראל באמצעות חוקרים מצטיינים ולטוות קשרים מקצועיים ואישיים עם מדענים מצטיינים בתחילת דרכם בשאיפה שיובילו לשיתופי פעולה מחקריים בעתיד.

בשנת תשפ"ד זכו 17 מלגאים מרחבי העולם במחזור השישי והאחרון של התוכנית. המלגאים נבחרו על ידי ועדת שיפוט בראשות חבר האקדמיה פרופ' מרדכי (מוטי) שגב (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 12 "ועדות האקדמיה"). המלגאים משתתפים בפגישה שנתית ובפעילויות שמארגנת האקדמיה. המלגות הן לתקופה של שנתיים, וסכום כל מלגה הוא 160,000 ש"ח לשנה. האקדמיה והמל"ג נותנות מחצית מהסכום במדעים המדויקים (STEM) ושלושה רבעים מן הסכום במדעי הרוח והחברה, והאוניברסיטה המארחת משלימה את השאר.

בעקבות טבח ה-7 באוקטובר והמלחמה שבעקבותיו, בנובמבר 2023, ערכה האקדמיה מפגש מקוון, ובו השתתפו מלגאים הנמצאים בארצות שונות באמריקה הצפונית והדרומית, באירופה, באסיה ובישראל. במפגש שמעו המלגאים דברי חיזוק מראשי האקדמיה, שוחחו על פתרונות מעשיים לאתגרים הייחודיים לתקופה ושיתפו בחוויות אישיות. נוסף על כך, הציעה האקדמיה ייעוץ לכשלושים מלגאים ששהו בישראל במהלך המלחמה, מהם שבחרו להמשיך את מחקרם בארץ ומהם שעזבו זמנית וקיימו את מחקרם במקוון ובעזרת שיתופי פעולה של מנחיהם הישראלים עם מוסדות מחקר ברחבי העולם. האקדמיה רואה חשיבות רבה בשמירת הקשר עם מלגאי העבר ועם המלגאים בהווה, להצלחת התוכנית.

7.5 < פרס כדור הארץ של פרונטירס

[פרס כדור הארץ של פרונטירס](#) (Frontiers Planet Prize) נוסד בשנת 2022 בשווייץ על ידי קרן פרונטירס (Frontiers Research Foundation), והוא מוענק לחוקרים מארצות שונות לאות הוקרה על מחקר שפרסמו בשנתיים הקודמות המקדם קיימות ותורם לייצוב המערכת האקולוגית של כדור הארץ. האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים היא המוסד המייצג של מדינת ישראל להגשת מועמדים לפרס היוקרתי. ועדת הפרס מטעם האקדמיה, בראשותה של פרופ' נגה קרונפלד־שור (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 12 "ועדות האקדמיה"), מגישה שלושה מועמדים לחבר השופטים הבין־לאומי של הקרן. לאחר מכן, בתהליך שיפוט בן שני שלבים, חבר השופטים הבין־לאומי בוחר חוקר מצטיין ארצי ושלושה חוקרים מצטיינים עולמיים. סכום הפרס הוא מיליון פרנקים שווייציים.

בשנת 2023, השנה הראשונה להענקת הפרס, זכה בפרס הארצי של פרונטירס:

< פרופ' יונתן בלמקר

אוניברסיטת תל אביב

7.6 < פרסי בלווטניק למדענים צעירים מצטיינים במדעי הטבע וההנדסה

תוכנית פרסי בלווטניק למדענים צעירים הושקה בשנת 2018 באקדמיה בשיתוף האקדמיה למדעים של ניו יורק וקרן משפחת בלווטניק. פרסי בלווטניק ניתנים למדענים צעירים מצטיינים בתחילת דרכם העצמאית במחקר. הפרסים מוענקים מדי שנה לשלושה חוקרים צעירים ומבטיחים באוניברסיטאות ישראליות, בשלושה תחומים – מדעי החיים, מדעי הפיזיקה וההנדסה וכימיה – לציון הישגים יוצאי דופן ולעידוד מצוינות, מקוריות וחדשנות. סכום הפרס הוא 100,000 דולר במענק לא מוגבל – אחד הפרסים הגדולים ביותר שנוסדו בשביל חוקרים בתחילת דרכם. ועדת הפרס, המורכבת מחברי האקדמיה וממדענים ידועי שם, בוחרת את המלצות האוניברסיטאות ובוחרת את הזוכים.

הזוכים לשנת 2024:

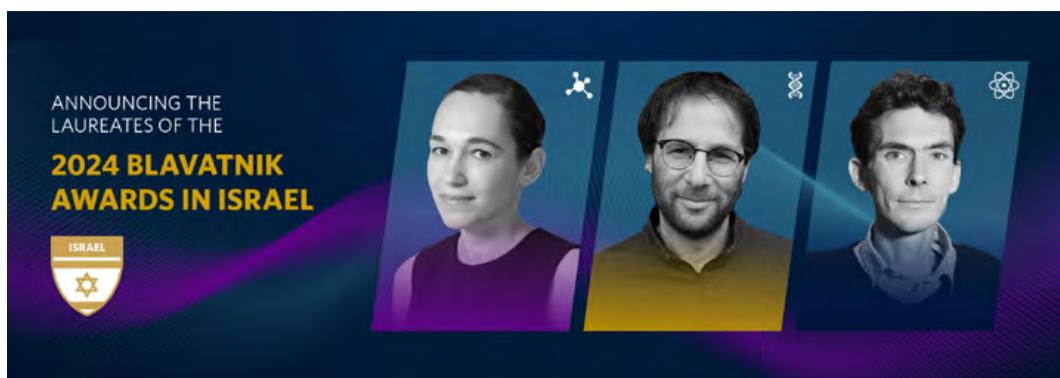
< פרופ' תומאס וידיק
המחלקה למדעי המחשב ומתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע

< ד"ר שרגא שוורץ
המחלקה לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע

< ד"ר מורן שלו בן-עמי
המחלקה לביולוגיה מבנית, מכון ויצמן למדע

בראש הוועדות המדעיות עמדו השנה חברי האקדמיה פרופ' נעמה ברקאי, פרופ' יוסף קוסט ופרופ' שרית קראוס. במועצה המדעית המייעצת (Scientific Advisory Council) חברים בין השאר נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל, הנשיאה לשעבר פרופ' נילי כהן, זוכה פרס נובל וחבר האקדמיה פרופ' אהרן צ'חנובר וחברי אקדמיה נוספים.

זוכי הפרס הצטרפו לקהילת זוכי פרסי בלווטניק למדענים צעירים בארצות הברית ובבריטניה, המונה כיום יותר מ-300 זוכים. טקס פרסי בלווטניק בישראל, שבו מוענקים הפרסים לזוכים מדי שנה, יתקיים במרכז פרס לשלום ולחדשנות בתל-אביב-יפו בחודש יוני 2024. הזוכים ישתתפו גם בסימפוזיון ויצגו בו את מחקריהם בבית האקדמיה.

מימין: זוכי פרסי בלווטניק 2024: פרופ' תומאס וידיק, ד"ר שרגא שוורץ וד"ר מורן שלו בן-עמי

7.7 < מלגות קרן פולקס בישראל

קרן פולקס, שמרכזה בלונדון, מעניקה באמצעות האקדמיה מלגות המיועדות לתלמידי רפואה הלומדים גם לקראת תואר שלישי במדעי החיים. המלגות מוענקות מדי שנה לתקופה של עד שלוש שנים. סכום המלגה הוא עד 2,000 לירות סטרלינג לשנה. המועמדים נבחרים בוועדה של האקדמיה, והחלטות הוועדה כפופות לאישור נאמני קרן פולקס בלונדון. עד סוף שנת 2023 שימש יו"ר הוועדה בישראל חבר האקדמיה פרופ' משה אורן, ומשנת 2024 מכהן בתפקיד חבר האקדמיה פרופ' גדעון רכבי (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 12 "ועדות האקדמיה").

אלה הזוכים במלגות פולקס לשנת תשפ"ד:

מיכל נבון אוניברסיטת תל אביב	נועם הדר אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
סיוון קיז'נר האוניברסיטה העברית בירושלים	מאיה זיו-אגם אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
עמית רימון האוניברסיטה העברית בירושלים	עדי חובב (ליקסנברג) האוניברסיטה העברית בירושלים

אלה התלמידים שמלגתם נמשכת משנת תשפ"ג:

הדר גולן-ברמן מהאוניברסיטה העברית בירושלים, **ליאור היים** מאוניברסיטת תל אביב, **יהודה וקסלר** מהטכניון - מכון טכנולוגי לישראל, **הדר ישראלי** מהאוניברסיטה העברית בירושלים, **אילנה פוקס פישר** מהאוניברסיטה העברית בירושלים, **ענבל קול** מהאוניברסיטה העברית בירושלים, **אוהד רגב** מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב

אלה התלמידים שמלגתם נמשכת משנת תשפ"ב:

שרון גריסרו מאוניברסיטת תל אביב, **לירן לוי** מהאוניברסיטה העברית בירושלים, **יניב מקייס** מהאוניברסיטה העברית בירושלים, **דניאל שטיינברג** מהאוניברסיטה העברית בירושלים